

Z téměř nereálného ročního studia sester vznikla ještě kratší varianta

O zkrácenou formu tříletého studia na vyšších odborných školách, kratší o jeden až dva roky, vytvořenou zejména k řešení problému nedostatku zdravotních sester, není kvůli náročnosti studia příliš zájem. Aby se studium ztrátlivilo, vznikají na některých školách ještě kratší – kombinované varianty. O tom, jaká je současná situace v odborném zdravotnickém vzdělávání, jsme si povídali s předsedou Asociace zdravotnických škol České republiky, jejíž členskou základnu tvoří 68 škol, z čehož je 34 i vyšších (VOŠ), a ředitelem Střední zdravotnické školy a VOŠ zdravotnické v Českých Budějovicích **PhDr. Karlem Štixem**.

I Jaký je zájem o nové jednoleté studium na vyšších odborných školách? Na kolika školách se toto studium již rozběhlo?

Podle informací z října a listopadu loňského roku víme, že se do pokusného ověřování, které ze zákona vyhlásilo ministerstvo školství právě k této zkrácené formě studia, přihlásilo ze 34 vyšších zdravotnických škol jen dvacet. Nicméně ty studium nabídl, ale ne všechny je poskytují.

I Na kolika školách tedy skutečně vyučují již probíhá a kolik studentů na nich studuje?

Z těch dvaceti škol je to zhruba třetina. Problém je, že toto pokusné ověřování platí pro denní formu studia, nikoli pro kombinovanou, kterou jakousi lidovou tvořivostí podle pravidla „co není zakázáno, je dovoleno“ začali někteří ředitelé škol pro ztrátlivnost této formy studia využívat. Přihlášeno bylo podle mých informací 88 zájemců, z čehož 60 bylo právě v kombinované formě, tedy vypracované a ještě kratší, která může být pro řadu zájemců samozřejmě atraktivnější. Nevěřím ale tomu, že by studenti rozdílovými zkouškami překlenuli všechny znalosti, které mají mít, a domnívám se, že byli přijati za jiných podmínek, než které jsme nabízeli v jiných školách.

I Co kombinované studium v praxi přesně znamená?

Je to forma, která kombinuje prvky prezenčního a distančního studia, dříve byla nazývána dálková, a studium je zjednodušené v tom, že studenti do školy chodí jen na konzultace a na zkoušky a nemusejí ve škole trávit čas při každodenním

studiu. Kombinované studium je organizováno tak, že se studenti účastní výuky např. jednou nebo dvakrát za čtrnáct dní, většinou v pátek a v sobotu, někdy i méně často. Probírá se nejobtížnější část látky a zbytek je určen na samostudium. Často tak musíte zvládnout za jeden semestr stejné požadavky, jaké jsou na studenty v prezenční formě kladeny v delším časovém horizontu. Podstatné je ale absolvovat praxi, ta být krácena nemůže. Pokud škola využije kombinované formy v již tak o rok nebo dva zkráceném studiu, jak kvalitní absolvent asi může po absolvování tohoto doslova „vypracovaného“ studia vyjít? Již samo o sobě je denní studium této zkrácené formy velmi náročné a nelze je v průběhu jednoho roku zvládnout. Je totiž podmíněno splněním evropských směrnic, musí tedy obsahovat 2 300 hodin teorie a 2 300 hodin praxe, což se za rok nestíhá, a proto toto studium školy nabízejí víceméně ve dvouleté formě. To už ale tak atraktivní není, protože je vlastně tříleté studium VOŠ zkráceno jen o rok. Zkrácenou formu studia nabízejí např. VOŠZ v Praze 5. května, v Domažlicích, Vsetíně nebo Ostravě.

I Existuje tedy tolik diskutované roční studium, nebo školy nabízejí jen dvouleté?

To záleží na rozhodnutí ředitele, protože školský zákon mu to dovoluje. Forma může být jednoletá i dvouletá, ale záleží na tom, aby studium obsahovalo všechny moduly, které jsou v kurikulu tohoto regulovaného povolání. A já opravdu nevidím, že by se to za rok mohlo někomu povést. Vzhledem k současné nepřehledné situaci jsem proto požádal ústředního

školského inspektora, aby se na tyto školy Česká školní inspekce (ČŠI) zaměřila a zjistila podmínky, za kterých byli studenti přijati. Ti by totiž měli v rozdílových zkouškách, které musejí absolvovat, zvládnout v testech předměty minimálně za rok nebo dva (podle toho, o kolik let si studium chtějí zkrátit). Doporučil jsem ČŠI, aby se zaměřila zejména na kombinované studium a zkontrolovala, za jakých podmínek byli tito studenti přijati, protože mám podezření, že školy nabídl toto studium jen proto, aby získaly studenty a obor mohly otevřít. Zůstává ale otázka úrovně vzdělání. Proti této formě vzdělání vystoupila i Česká asociace sester a vysoké školy, protože zde evidentně dochází k devalvaci vzdělání.

I Na vaší škole jednoleté studium neprobíhá?

Ne, studium jsme nabízeli, ale studenti si na něj netroufli. A mohu říci, že na většině škol, kde studium nabízeli, např. Hradec Králové, Ústí nad Labem, Plzeň, studenti do této formy nakonec právě kvůli náročnosti nenastoupili. Ten, kdo by chtěl nastoupit do třetího ročníku, tedy na jednoleté studium, musí u rozdílových zkoušek zvládnout předměty za dva roky, což je velmi náročné. V metodickém pokynu, který k této formě studia vydalo ministerstvo školství, je spousta předmětů, např. psychologie, farmakologie, propeutika, základy práva a ošetřovatelský proces, které musejí zvládnout. A navíc praxi. Vzhledem ke své náročnosti je tedy toto studium poměrně neatraktivní. Denní absolventi se vůbec nepřihlásili, nabídli jsme tuto formu dálkovým studentům, ale ty odradila obtížnost.

I Počítáte s tímto studiem pro další rok?

Máme žádost od jedné vrchní sestry z nemocnice, aby si toto vzdělání doplnily asi tři nebo čtyři její sestry, ale ty se zatím také neodvážily. Studium – dvouleté – budeme nabízet i příští rok, ale za korektních podmínek, kdy mohou vstoupit do druhého ročníku, přičemž musejí zvládnout předměty prvního ročníku, což se zatím nepodařilo – bojí se tedy i dvouletého studia, natož ročního. Slyšel jsem ale o vyšších odborných

školách, které nabízejí i jednoleté nebo 1,5leté studium. Podle školského zákona je to skutečně v kompetenci ředitele školy, který ale nese za své rozhodnutí také plnou odpovědnost. Od toho je zde pak Česká školní inspekce, aby prověřila, zda studium opravdu probíhá tak, jak má.

I Kdo má o jednoleté studium větší zájem, čerství absolventi středních zdravotnických škol (SZŠ), nebo ti z praxe?

Jak jsme zjistili, pro denní absolventy SZŠ toto není atraktivní forma. Ministerstvo zdravotnictví, když tento model připravovalo, si neuvědomilo, že dnes si děti naopak chtějí studium prodlužovat, ne zkracovat. Absolventi tedy jdou raději na bakalářské studium nebo na delší formu studia na VOŠ. Zájemců ze SZŠ tedy nebylo mnoho. Zájem mají spíše uchazeči z praxe, kterou si nechají uznat právě pro kombinovanou formu studia. Jaký je skutečný počet studentů a v jakých formách studia se udrželi po prvním roce, uvidíme až v červnu, kdy budeme dávat zpětnou vazbu ministerstvu.

I Jak tedy z dosavadní praxe hodnotíte přínos nového jednoletého nastavbového vzdělávání?

Jsem skeptik a již jsem se tak i veřejně vyjádřil. A nelíbí se mi ani to, že některé vzdělávací instituce si chtějí otevřít placené kursy, aby připravily budoucí uchazeče na tuto zkrácenou formu studia, takže se naprosto ztrácí původní záměr zkráceného vzdělávání a někdo si z toho udělal další výdělečný byznys. Podstatné je zjištění, že tato nová forma není nijak atraktivní – co to je 80 zájemců z celé republiky? V akreditační komisi, jejímž jsem členem, jsme navíc skeptičtí k udělování kombinované formy, což je vlastně ještě zkrácená forma již tak zkrácené formy, což považují za jakýsi rychlokurs, který rozhodně neodpovídá evropským směrnicím a profesí vysoce kvalifikované sestry s odpovídajícími kompetencemi.

I Kolik z vašich studentů skutečně odchází do praxe?

Mám informace i zpětnou vazbu z nemocnic, že oddělení mají úbytek sester, protože jde o odpovědné, časově náročné, a z to-

Foto archiv Karla Štixe

hoto pohledu o neatraktivní povolání. Absolventi do praxe často nechťejí, protože je to hodně zodpovědnosti, neřekl bych za úplně málo peněz, není ale stále adekvátně ohodnocena míra zodpovědnosti a náročnosti práce, kterou v nemocnicích mají. A mladí nechťejí mít v práci tolik zodpovědnosti, představují si, že z vysokých škol budou dělat administrativu, ale práce na směny u lůžka je zatěžuje.

Jen čísla z naší školy ukazují, že do praxe nastupuje opravdu málo absolventů. Loni jich z padesáti nastoupila desetina. Vesměs jdou na vysoké školy nebo na jiné typy škol dál studovat, někteří pokračují v tříleté formě studia na VOŠ. Do praxe tedy ze SZŠ nastoupili čtyři. Ale ti, kdo pokračují na VOŠ, již mají jasný cíl, vědí, co chtějí dělat, a z loňských 18 absolventů VOŠ nastoupili do praxe všichni. Studentů celkově ale nyní máme vůbec nejméně, protože kohorta slabších ročníků nyní dochází na vysoké školy, zatímco dříve jsme na VOŠ běžně přijímali do prvního ročníku 40 až 50 zájemců, dnes to není ani polovina. Navíc dnes studenti často tzv. pendulují. Na fakultě se jim to zdá těžké, tak přestoupí během prvního semestru na VOŠ, pak se rozhodnou studovat jinde, tak přeruší, nebo opět změni školu... Takže dnes na školách máme takovéto létající studenty. Navíc situace v resortu rozhodně příznivá není a neřeší se. Mám pocit, že ministři zdravotnictví řeší hlavně lékaře, úhradové vyhlášky, pojišťovny, ale o sestry se moc nestarají. Časem na to možná doplatíme všichni... kol

Změní nový ministr specializační vzdělávání lékařů?

Novela zákona č. 95/2004 Sb. nesplnila podle kritiků cíl zjednodušit systém specializačního vzdělávání. V listopadu sjezd České lékařské komory uložil zástupcům komory v akreditačních komisích, aby prosazovali co nejjednodušší systém tohoto vzdělávání a bránili vytváření zbytečných nastavbových oborů a funkčních kursů. Spor je také o počet základních oborů, v praxi jsou problémy i s úlohou školitele. O novele hovořila MT s ministrem zdravotnictví **Mgr. et Mgr. Adamem Vojtěchem** a předsedou České lékařské společnosti J. E. Purkyně **prof. MUDr. Štěpánem Svačinou, DrSc., MBA**, poradcem ministra a předsedou vědecké rady ministerstva zdravotnictví.

I Pane ministře, plánujete novelizaci normy, která platí teprve půl roku?

V posledních týdnech a měsících jsem začal intenzivně komunikovat s představiteli mladých lékařů, kteří jsou v předatestační přípravě. Z pohledu právníka mě úplně neteší, pokud je nějaký zákon přijat a po pár měsících by se měla dělat novelizace, tak by legislativní proces vypadat neměl. Ovšem na druhou stranu,

pokud budou jasné poznatky, že praxe není v pořádku a nepodařilo se, co zákon sliboval nebo co bylo jeho cílem, to znamená vzdělávání zjednodušit, zefektivnit pro mladé lékaře, tak asi budeme muset k úpravám sáhnout.

I Jaké konkrétní úpravy lze očekávat? Nechci teď specifikovat, budeme se o tom bavit určitě s Českou lékařskou společ-

ností J. E. Purkyně, protože to jsou relevantní partneři, ale i s mladými lékaři, kteří postgraduální vzdělávání zažívají. Oni si stěžují, viděl jsem průzkumy, že se o ně školitelé nedostatečně starají, že si připadají ve vakuu. Část mladých lékařů dokonce odpověděla, že svého školitele neznají, že nad nimi není dostatečný dohled apod. To na jedné straně znamená, že lékaři jsou otráveni a uvádějí to jako jeden z důvodů odchodu do zahraničí, možná důležitější důvod než finanční ohodnocení. Druhá to může znamenat problémy v bezpečnosti péče o pacienta, když mladý lékař je ponechán v problematické situaci bez dohledu. Takže určitě se na to chci zaměřit, komunikuji s organizacemi mladých lékařů a určitě to je téma, které budeme řešit s ČLS JEP.

I Pane profesore Svačino, odpovídá počet oborů potřebám?

Určitě přes osmdesát oborů jako v minulosti je nesmysl. Byli jsme proti návrhu, aby bylo třicet oborů, a kolem čty-

řiceti je rozumný kompromis. Já sám si myslím, a jsme zajedno s předsednictvem ČLS JEP, že oborů by mělo být kolem dvacitky. Obory navíc se do novely dostaly lobbismem. Je otázka, zda měnit zákon, který platí krátce. Řada rozumných zemí má základních oborů kolem dvaceti, ale to je otázka technická, hlavně jde o jednoduchost. Druhá otázka je role školitele, aby systém byl co nejjednodušší.

■■■■ MĚLI BYSTE VĚDĚLI...

Specializační vzdělávání lékařů od roku 2017

Novela zákona č. 95/2004 Sb. platí od 1. července 2017. Před jejím přijetím existovalo v ČR včetně certifikovaných kursů 96 různých odborností. Novela snížila počet základních specializací ze 46 na 43. Samostatně už není možné studovat praktické lékařství pro děti a dorost, stalo se součástí pediatrie. Vzrostl počet základních kmenů ze 17 na 19. Vzdělávání v základním kmeni trvá 2,5 roku a je zakončeno zkouškou. Novela upřesnila výkon odborného dohledu a vymezila požadavky na garanta oboru a školitele. Lékař smí školit nejvýše dva kolegy před atestací. V případě dozoru musí být školitel na pracovišti přítomen a dosažitelný do 15 minut. U dohledu stačí dostupnost na telefonu a dojezd do 30 minut.